

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813
IJKR 2018; 4(3): 72-83
© 2018 IJKR
www.kannadajournal.com
Received: 15-05-2018
Accepted: 16-06-2018

“ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾತತ್ವಗಳ ಮಹತ್ವ” ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಪರಮೇಶ್ ಡಿ. ಜೋಳದ., ಡಾ. ಸೌಮ್ಯ ಮಂಜುನಾಥ ಚವಾಣ

ಪರಮೇಶ್ ಡಿ. ಜೋಳದ

ಪಿ.ಹೆಚ್.ಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ,
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ,
ಮಾನವೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು
ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಕಾಯ,
ಜೈನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು

ಡಾ. ಸೌಮ್ಯ ಮಂಜುನಾಥ ಚವಾಣ

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ,
ಮಾನವೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು
ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಕಾಯ,
ಜೈನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು

ಸಾರಾಂಶ

ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮಾನವ ಕುಲದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜದ ಅಂಕು ಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ದೃಶ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದಿಮಾನವನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ದಾರ್ಶನಿಕರ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕಾಗಿಯೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ರೂಪಿಸಲೆಂದೋ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಅಳವಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾತತ್ವಗಳು ಕೂಡಾ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಕೃತಿ ರಚನೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಧಾತುಗಳ ಒಳಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಅವುಗಳ ಹಿತಮಿತವಾದ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಈ ಕಲಾತತ್ವಗಳು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬಲ್ಲವು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವುಗಳ ವ್ಯಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಕಲಾವಿದರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ಸಮೇತ ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಪ್ರಬಂಧದ್ದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು: ಸಂಯೋಜನೆ ತತ್ವಗಳು, ಅದರ ಗುಣಧರ್ಮ, ಕಲಾವಿದನ ನೈಪುಣ್ಯತೆ, ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ

ಪೀಠಿಕೆ

ಚಿತ್ರಕಲೆಯು, ಚಿತ್ರಕಲಾ ಧಾತುಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾತತ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರಕಲಾ ಧಾತುಗಳು ಕಲಾಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಾದರೆ, ಕಲಾತತ್ವಗಳು ಅವುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಾತತ್ವಗಳು ಚಿತ್ರಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಕೃತಿ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಧಾತುಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ಕುರಿತಂತೆ 'ಕಲಾತತ್ವಗಳು' ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾದಂಥ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಾಗಿದೆ.

ವಿಷಯ ವಿಸ್ತರಣೆ : ಪ್ರಮುಖವಾದ 'ಕಲಾತತ್ವಗಳು'

- ಸಮತೋಲನ
- ಮಹತ್ವ/ಅವಧಾರಣೆ
- ಐಕ್ಯಮತ
- ಲಯ
- ಪುನರಾವರ್ತನೆ
- ಚಲನೆ
- ಸಾಂಗತ್ಯ
- ವೈವಿಧ್ಯತೆ
- ಅನುಪಾತ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ/ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಪರಮೇಶ್ ಡಿ. ಜೋಳದ

ಪಿ.ಹೆಚ್.ಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ,
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ,
ಮಾನವೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು
ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಕಾಯ,
ಜೈನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು

ಸಮತೋಲನ

ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಆಕೃತಿಗಳು, ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ನೆರಳುಗಳು, ಬಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅದು ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾಗವು ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿರಬಾರದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಕರಾರುವಾಕಾದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜನೆ, ವರ್ಣಶೈಲಿ, ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ನೆರಳುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಟಸ್ಥಗೊಳಿಸಬೇಕು.¹

ಸಮತೋಲನ, ಚಿತ್ರದ ಉದ್ದ, ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಆಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಸತ್ಯವು ಅಡಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸಮತೋಲನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಐಕ್ಯತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಅಂಶಗಳು ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅಡಚಣೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸಮತೋಲನದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ² (ಪೂರ್ 1903:271).

ಸಮತೋಲನ, ಚಲನಶೀಲ ಸಮಪಾರ್ಶ್ವತೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅಥವಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮುದವೀಯುವಂತೆ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾಗಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಂಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ರಚಿಸುವ ಒಂದು ಮಾದರಿ. ಜಗತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ರೀತಿಯ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಲನಶೀಲ ಸಮಪಾರ್ಶ್ವತೆಯ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಗ್ರೀಕರು ತಮ್ಮ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ, ಬೇರೆಯ ರೀತಿಯ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು. ಜಪಾನೀಯರು, ಚೀನೀಯರು ಮತ್ತು ಇತರರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪ್ರರೂಪಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮಪಾರ್ಶ್ವತೆ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದಾದರೂ, ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಇದೊಂದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನೆನಪಿರಲಿ. ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಚಲನಶೀಲ ಸಮಪಾರ್ಶ್ವತೆ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರೊಡನೆ ಸಾಂಗತ್ಯದಿಂದಿರುವ ಅಥವಾ ಅನುಸರಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಜಾಗ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳದ ಸಂಯೋಜನೆ. ಡೌ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ರೇಖೆಯ, ಸ್ಥಳದ (ಜಪಾನೀಯರು ಇದನ್ನು ನೋಟನ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ) ಸಂಯೋಜನೆಯಿದ್ದರೆ, ಪೂರ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಮತೋಲನವಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಚಲನೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಬಯಸುವ ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನ ಎಲ್ಲ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನೂ ಚಲನಶೀಲ ಸಮಪಾರ್ಶ್ವತೆ ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.³ (ಜಾಕಬ್ಸ್ 1926: 13)

ಸಮತೋಲನ, ಕಲಾಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳೂ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೇ ಆಕೃತಿಯ ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವೆ ಅಥವಾ, ವೈದೃಶ್ಯ ಆಕೃತಿಯ ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜನೆಯು ಚಲನಶೀಲತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಜಡವಾಗಿರುತ್ತದೆ.⁴

ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದು ಹೇಗೆ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದರತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರೂ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕು. ಸಮತೋಲನದ ತತ್ವವು, ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ಇಡೀ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ

ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥದು. ಸಂಯೋಜನೆಯು ಸಮಿತ ಅಥವಾ ಅಸಮಿತ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಸಮಿತ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿತರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯರೇಖೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಿತ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಭಜಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವವೂ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದ ಕನ್ನಡಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಸಮಿತ ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಎರಡೂ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಮಿತ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಮತೋಲನ, ಸ್ಥಿರತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಸಮನಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾದ ವಿನ್ಯಾಸದ ಭಾಗಗಳು. ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ವಿಧಗಳೆಂದರೆ, ಸಮಿತ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ. ಅಸಮಿತ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಲ್ಲದ ಸಮತೋಲನ. ತ್ರಿಜ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ, ಲಂಬ ಸಮತೋಲನ, ಅಡ್ಡ ಸಮತೋಲನ.

ಸಮತೋಲನ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಥವಾ ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಗುವ ಕಲಾಕೃತಿಯ ತೂಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಈ ಸಮತೋಲನ. ಶರೀರವು ವಿಶ್ರಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಅದರ ತೂಕವು ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಗಮನಿಸಿದವನು ಗ್ರೀಕ್ ಕಲಾವಿದ ಪಾಲಿಕ್ಲಿಟೋಸ್. ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ. ವಾಸ್ತವ ಸಮತೋಲನ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ. ವಾಸ್ತವ ತೂಕ = ವಾಸ್ತವ ಸಮತೋಲನ. 'ವಾಸ್ತವ ತೂಕ'ವಿರುವ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅವು 'ವಾಸ್ತವ ಸಮತೋಲನ'ವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ 2-ಆ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗಗಳ ತೋರಿಕೆಯ ಅಥವಾ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ತೂಕದ ವಿತರಣೆ. ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂಗಗಳು ಸಂಖ್ಯೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಡ್ಡ ಸಮತೋಲನ. ಅಡ್ಡ ಸಮತೋಲನವು ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಲಂಬ ಸಮತೋಲನ. ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಅಡ್ಡರೇಖೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮತ್ತು ಕೆಳಭಾಗದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಸಮನಾಗಿರುವುದಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಅದು ಲಂಬ ಸಮತೋಲನ. ಕರ್ಣ ಸಮತೋಲನ. ಕರ್ಣದ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಕರ್ಣ ಸಮತೋಲನ. ತ್ರಿಜ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ. ವಿನ್ಯಾಸದ ಅಂಗಗಳು ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ. ತ್ರಿಜ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನವು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅದು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ವೃತ್ತವು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಾನವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ವೃತ್ತವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮತೋಲನದ ವಿಧಗಳು. ಚಿತ್ರದ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳು ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಅದು ಸಮಿತ. ದ್ವಿಮುಖ ಸಮಿತ ಶುದ್ಧ ಸಮಿತ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಿತ-ಎರಡೂ ಪಕ್ಕಗಳು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಮಿತೀಯ ಸಮತೋಲನ-ಚಿತ್ರದ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳು ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದಾಜು ಸಮಿತ. ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ, ಅಂದಾಜು ಸಮತೋಲನದ ಕಲಾಕೃತಿಯು, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಅಂಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೂ, ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಂಯೋಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಮಾನವಾದ ಅವಧಾರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಸಮ್ಮಿತ ಸಮತೋಲನ. ಸಮತೋಲನದಿಂದಿರುವಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಎರಡೂ ಪಕ್ಕಗಳು ಏಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಮಾನವ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ರೇಖಾತ್ಮಕ ಅಂಗಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ತಂತ್ರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿದ ಬಣ್ಣಗಳು.

ಅಮೂರ್ತ ಸ್ಥಿರ ಶಿಲ್ಪ. ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಕಾಲ್ಡರ್ನ ಚಿರವಸ್ತುಗಳ ನಿಲುವಿನ ಆವೃತ್ತಿ. ಅಸಮ್ಮಿತದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ವರ್ಣಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣ. ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ವರ್ಣಸಾಮರಸ್ಯದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಮೈವಳಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾನ. ಸಂಯೋಜನೆಯ ಕೇಂದ್ರಭಾಗದ ಹತ್ತಿರ ಇರಿಸಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತು, ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಸಣ್ಣ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವತೋಮುಖ ವಿನ್ಯಾಸ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ, ಕಲಾಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸರಿದೂಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಸಮತೋಲನ. ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಂತ್ಯೇಕಿಯ ಒಂದು ಹಂತವಿದೆ. ನೋಟವು ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಹೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳೂ ಹಿತವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳೂ ಸದಭಿರುಚಿಯದ್ದಾಗಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ವೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಆಘಾತವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಅಹಿತಕಾರಿ ಅನುಭವ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಖಿಯಾಲಿ ಕವುದಿಗಳು - ಸಮಗ್ರವಾದ ನಮೂನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಿದ ವಿನ್ಯಾಸದ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.⁵ ಸಮ್ಮಿತ ಸಮತೋಲನ. ಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ತೋರಿಕೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯ ವಿತರಣೆ. ಲಂಬ ರೇಖೆಯ ಅಕ್ಷಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕತೆ. ಅಸಮ್ಮಿತ ಸಮತೋಲನ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಲ್ಲದ ಸಮತೋಲನ. ಸಮ್ಮಿತ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮತೋಲನ. ತ್ರಿಜ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ. ಸಮತೋಲನ ಎನ್ನುವುದು ಸಂತುಲನದ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಕಲೆಯ ತತ್ತ್ವದಂತೆ ಸಮತೋಲನವು ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಲೆಯೊಂದರ ಅಂಗಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂಗಗಳು, ಜೋಡಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಎರಡೂ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಸಮತೋಲನವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕಗಳು ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಚಿತ್ರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಮತೋಲನವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮತೋಲನವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮತೋಲನಕ್ಕಿಂತ ಚೈತನ್ಯಶೀಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಯ ಗಮನವನ್ನು ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಂದೇಶದತ್ತ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧದ ಸಮತೋಲನಗಳಿವೆ. ಅಡ್ಡ ಸಮತೋಲನ, ಲಂಬ ಸಮತೋಲನ ಮತ್ತು ತ್ರಿಜ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ.⁶ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯ ಸಮಾನ ವಿತರಣೆ. ಸ್ಥಿರತೆಯ ಅವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು

ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮ್ಮಿತವಾಗಿರಬಹುದು, ಅಸಮ್ಮಿತ ವಾಗಿರಬಹುದು ಇಲ್ಲವೇ ತ್ರಿಜ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರಬಹುದು.⁷

ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಆಕೃತಿಗಳಾದ ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ನೆರಳುಗಳು, ಬಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಅದರ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸಮತೋಲನಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ಚಿತ್ರದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾಗವು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮೇಲುಗೈಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ನಿಷ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಸಂಯೋಜನೆ, ವರ್ಣಚಿತ್ರಣ ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ನೆರಳು, ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಕಲಾವಿದರ ಸಮತೋಲನವೆಂದರೆ, ಅವರವರ ತೌಲನಿಕ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸುವುದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ರೂಪಿಸಿದವನು ಮಾನ್ಸ್. ಡು ಪೈಲ್ಸ್. ಅವನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅತ್ಯಂತ ಗಣ್ಯ ಕಲಾಕೋವಿದರನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ. ಅವನು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಂಯೋಜನೆ, ವಿನ್ಯಾಸ, ವರ್ಣಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ವಿಭಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರತಿ ಶಾಖೆಯಲ್ಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆ 20 ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳೆಂದು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ. ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯತ್ತ ಸಾಗುವ ಕಲಾವಿದರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಓದುಗರು ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದು.⁸

ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನವೆಂದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ಸಮತೋಲನ. ಒಂದು ಕೃತಿಯು ನೋಡುಗನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಎದುರು ಕಾಣುವುದು. ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ರೇಖೆ, ಆಕಾರ, ಆಕೃತಿ, ವರ್ಣ, ವರ್ಣಭಾಯೆ, ಮೈವಳಿಕೆ, ತೆರಪುಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿದ್ದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಏರು ಪೇರಿನಿಂದ ಸೇರಿದರೂ ಕೂಡಾ ಆ ಕೃತಿಯ ಹಿಡಿತ ಕೈ ತಪ್ಪುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಇದು ಕೂಡಾ ರುಚಿ ಕಟ್ಟಾದ ಖಾದ್ಯವಿದ್ದಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಕರಗಳ ಸಮತೋಲನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನುರಿತ ಕಲಾವಿದನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ರೀತಿಯ ಸರ್ವಾಂಗೀಯ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

ಉದಾಹರಣೆ: ವರ್ಷ 1925 ಗುಜರಾತಿನ ಕಪಾಡವಂಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ತಯಬ್ ಮೆಹತಾ ಅವರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ರಹಿತ ಕೃತಿಯು ಸೀಮಿತ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ಎರಡು ಆಯಾಮದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಡೋಲು ವಾದಕನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಡೋಲು ಬಾರಿಸುವ ಚಲನೆ ತೋರಿಸಲು ಇರಬಹುದು. ಈ ಕೃತಿಯು ಅಲ್ಲಿರುವ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ವರ್ಣಗಳ ಸಮತೋಲನದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕರ ವರ್ಣವಾದ ಹಳದಿಯ ವರ್ಣವನ್ನು ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಗಡಸು ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸಲಾದ ಸುಂದರ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ (ಚಿತ್ರ-1).

ಮಹತ್ವ/ಅವಧಾರಣೆ

ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಸಂಯೋಜನೆಯೂ ಸಹ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ರೇಖೆಗಳು, ಆಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಳಗಿನ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತಂಪು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ರಚಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರವೊಂದರ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಂಪು ಚುಕ್ಕಿಯೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಆ ಕೆಂಪು ಚುಕ್ಕಿಯತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತವೆ. ತಾನು ಬಯಸುವ ಬಿಂದುವಿನತ್ತ ವೀಕ್ಷಕರ ಗಮನ

ಸೆಳೆಯಲು ಕಲಾವಿದ ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದು ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವೊಂದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಅವಧಾರಣೆ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವೆಂದರೆ ಅದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ಆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ವೀಕ್ಷಕನ ಗಮನವನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಕಲಾವಿದನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ಶಿಲ್ಪದ ಯಾವ ಭಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಎನ್ನಿಸುವುದೋ ಅದೇ ಅದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿಗೇ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾವಚಿತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ, ಆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಸ್ತುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಹುತೇಕ ನಿರೂಪಣಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಎನ್ನುವುದು ಕಲಾವಿದ ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕಾದ ಯಾವುದೇ ಆಂಶವಾಗಿರಬಹುದು. ಕೇಂದ್ರದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕಲೆಯ ಅಂಗಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯುಶ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಚಿತ್ರದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಬಹುದು.

ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗೈಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕಲಾವಿದರು ಅವಧಾರಣೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಲಾವಿದರು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಲು ಬಣ್ಣ, ಮೌಲ್ಯ, ಆಕಾರ ಅಥವಾ ಇತರ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಬಹುದು. ಆಸಕ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.⁹

ಒತ್ತು ನೀಡಲಾದ ಅಂಗವು ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬಹುದು. ಇದು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡುವಂತೆ ವೀಕ್ಷಕನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡದರ ವಿರುದ್ಧ ಸಣ್ಣದು, ಬೆಳಕಿನ ವಿರುದ್ಧ ಕತ್ತಲು, ವೈರುಧ್ಯದಿಂದ ಅವಧಾರಣೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯಿಂದ ಅವಧಾರಣೆ. ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅವಧಾರಣೆ. ಬಿಡಿಯಿಂದ ಇಡಿಯ ಮಹತ್ವ ಕೆಲವು ಅಂಗಗಳು ಇತರ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಅವಧಾರಣೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೇಕ್ಷಕನೊಬ್ಬನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ವಿನ್ಯಾಸವೊಂದರಲ್ಲಿನ ಲಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು. ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಸಂಯೋಜನೆಯೂ ಸಹ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ರೇಖೆಗಳು, ಆಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಳಗಿನ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತಂಪು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ರಚಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರವೊಂದರ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಂಪು ಚುಕ್ಕಿಯೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಆ ಕೆಂಪು ಚುಕ್ಕಿಯತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತವೆ. ತಾನು ಬಯಸುವ ಬಿಂದುವಿನತ್ತ ವೀಕ್ಷಕರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಕಲಾವಿದ ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಒಂದು ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವೊಂದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಅವಧಾರಣೆ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವೆಂದರೆ ಅದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ಆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ವೀಕ್ಷಕನ ಗಮನವನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಕಲಾವಿದನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ಶಿಲ್ಪದ ಯಾವ ಭಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಎನ್ನಿಸುವುದೋ ಅದೇ ಅದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿಗೇ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾವಚಿತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ, ಆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಸ್ತುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಹುತೇಕ ನಿರೂಪಣಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಎನ್ನುವುದು ಕಲಾವಿದ ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕಾದ

ಯಾವುದೇ ಆಂಶವಾಗಿರಬಹುದು. ಕೇಂದ್ರದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕಲೆಯ ಅಂಗಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯುಶ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಚಿತ್ರದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಬಹುದು.

ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯು ಕೂಡಾ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಥೆ, ಕವಿತೆ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದರ್ಶನವಿದ್ದಂತೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕಥೆ ಕಥೆಗೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲು ಅನೇಕ ಸಹ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ವಾತಾವರಣ ಅಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ ಸಂವಹನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಾವಿದ ಬಿಂಬಿಸಲು ಹೊರಟ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ಅಥವಾ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವು ಉಳಿದೆಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಸಮತೋಲನ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದನ್ನು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಫೋಕಲ್ ಪಾಯಿಂಟ್' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆ: 'ಬ್ಲಾಕ್ ಬ್ಲಾಕ್' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಈ ಕೃತಿಯು ವರ್ಷ 1959 ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅತುಲ್ ದೋಡಿಯಾ ಅವರದ್ದು. ಈ ಕೃತಿಯು ಕಷ್ಟ ವರ್ಣದ ಬಡಜನರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಬಡವರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ (ಚಿತ್ರ-2).

ಐಕಮತ್ಯ

ರೇಖೆಗಳು, ಬಣ್ಣಗಳು, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ಮೈವಳಕೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರವೊಂದರೊಳಗೆ ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಐಕಮತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಬಿಂಬ. ಅಂಗಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದವೇರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರದ ಭಾಗಗಳು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಂಪರ್ಕ. ಅಂಗಗಳು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಸನಿಹದಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ. ಮುಂದುವರಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ. ಜಾಲದಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ.¹⁰

ಇಡೀ ಸಂಯೋಜನೆಯ ನಡುವಿನ ಸಾಮರಸ್ಯವೇ ಐಕಮತ್ಯ. ಸಂಯೋಜನೆಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ವಿಷಯದ ಸಮಗ್ರತೆಯತ್ತ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಐಕಮತ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಚಿತ್ರದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನೆರವಾಗುವ, ಅಂಗಗಳ ನಡುವಿನ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಏಕತೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಐಕಮತ್ಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.¹¹

ವಿನ್ಯಾಸದ ಅಂಗಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹದವಾಗಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು.¹²

ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಬಿಂಬ. ಅಂಗಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದವೇರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರದ ಭಾಗಗಳು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಂಪರ್ಕ. ಅಂಗಗಳು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಸನಿಹದಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ. ಮುಂದುವರಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ. ಜಾಲದಿಂದ ಸಾಂಗತ್ಯ.

ಬಗ್ಗಟ್ಟು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಹಲವಾರು ಧಾತುಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅವುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಅಥವಾ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಕ್ಷರಗಳು, ಹಲವಾರು ತತ್ವಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾದ ಧಾತುಗಳು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಕೊಂಡ ಆ ವಸ್ತುವಿಷಯದ ಆಳಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾ ಒಂದೇ ಆಕಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಯಾವುದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಮತ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅದು ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ: 'ಸಮರ' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಈ ಕೃತಿಯು ವರ್ಷ 1924 ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕೆ.ಜಿ. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನ್ ಅವರ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಾರಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೆರಪನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದು, ಚಿಕ್ಕ-ದೊಡ್ಡ, ವಿವಿಧ ಚಪ್ಪಟೆ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಟ್ಟಂದವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಕಾರವು ಕಾರ್ಯ ನಿರತವಾಗಿದ್ದು ಹಿನ್ನೆಲೆ-ಮುನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಬಗ್ಗಟ್ಟನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ (ಚಿತ್ರ-3).

ಲಯ

ಕಲಾಕೃತಿಯೊಳಗಿನ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ಲಯ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಲಯವನ್ನು ಒಂದು ನಮೂನೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಣ್ಣ, ರೇಖೆ ಅಥವಾ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೈವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುವ ಅಂಗವು ಏಕರೀತಿಯದಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿ ಸಾರಿಯೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿವರ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮೂಲೋದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ನಮೂನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಲಯ, ನಮೂನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಲಯ, ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಲಯ.¹³

ವಿನ್ಯಾಸದ ಒಂದು ತತ್ವವಾಗಿದ್ದು, ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ಚಲನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಲಯವನ್ನು ಕಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಲಯವನ್ನು ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಲಯವು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಲಯ ಹಿತವನ್ನು ನೀಡುವಂಥದು. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯ. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಕಿವಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಲಯವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡುವಿರಿ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಕಲಾವಿದ, ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವ ಬಣ್ಣ, ರೇಖೆ, ಆಕಾರ, ಮತ್ತು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀವು ನೋಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲೂ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯವನ್ನು ಕಾಣುವಿರಿ. ಪುಸ್ತಕದ ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ನಿಲ್ಲಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರುಗಳ ಸಾಲು, ಮುಕ್ತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ ದಟ್ಟಣೆ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಕಲಾಕೃತಿಯು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ

ಮಿಡಿತವನ್ನು ವೀಕ್ಷಕ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯವು, ಚೆಂಡು ಕೊಂಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಪುಟಿಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯವು, ಪುಟಿಯುವ ಅದೇ ಚಲನೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀವು ನೋಡುವ ಆಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಋಣಾತ್ಮಕ ತೆರಪನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.¹⁴

ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರ, ರೇಖೆ, ವರ್ಣಸಾಮರಸ್ಯ, ಆಕೃತಿ, ತೆರಪು ಮತ್ತು ಮೈವಳಿಕೆಗಳ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಚಲನೆಯ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯೇ ಲಯ. ಉತ್ಸಾಹ ಚೈತನ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಲಯದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತರುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಲಯಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ ಸಂಗೀತದ ಲಯಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ.¹⁵

ಲಯ ಎಂದರೆ, ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ವೇಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಅಂಗಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ. ಲಯದಲ್ಲಿನ ಧಿಡೀರ್ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅಹಿತಕರವಾಗಿದ್ದು ನಮ್ಮದಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಲಯದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕೋರಿ ನಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವ ಮಾದರಿಗಳು ಚಲನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಲಯವು ವೀಕ್ಷಕನನ್ನು ಭಾವೋದ್ದೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಸಬಹುದು. ಲಯವು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು: ಬಣ್ಣ, ರೇಖೆ, ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿ.

ಲಯದ ವಿಧಗಳು: ನಿಯತ ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ಪರ್ಯಾಯ ಲಯ, ಪ್ರಗತಿಪರ ಲಯ.

ನಿಯತ ಪುನರಾವರ್ತನೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾದದ್ದು. ಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಅತ್ಯಂತ ನಿಖರವಾದ ಮಾರ್ಗ.

ಪರ್ಯಾಯ ಲಯ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಂಗಗಳು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಗತಿಪರ ಲಯ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ಲಯ ವೃದ್ಧಿಸಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ನಿಯತ ಲಯ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯ ಲಯಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಗತಿಪರ ಲಯವು ಬದಲಾವಣೆ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ನಿರಾಸೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.¹⁶

ಲಯ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುವ ಅಂಗವು ಏಕರೀತಿಯದಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿ ಸಾರಿಯೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿವರ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಲಯ, ರೇಖೆ, ಆಕಾರ, ಬಣ್ಣ, ಮೈವಳಿಕೆ ಅಥವಾ ನಮೂನೆಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ. ವಿಧಗಳು: ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಯ, ಉನ್ನತ ಸ್ವರದ ಲಯ, ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಲಯ, ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಲಯ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಯ. ಅಂಗವೊಂದು ಪ್ರತಿ ಬಾರಿಯೂ ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಲಯ. ಅಂಗಗಳ ಆವರ್ತನೆಯು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ

ಅಥವಾ ಅನಿಯತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.¹⁷ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಲಯವನ್ನು ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯಲು ಸಂಗೀತದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಬಹುದು. ಸಂಗೀತ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಲಯ (ಮೆಲೋಡಿ) ತಾಳಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗದಿರುವವರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಲಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಇರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಾಳತಪ್ಪಿದ ಅಪಸ್ವರದ ಹಾಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡುಗನಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಧಾತುಗಳು ಅವಶ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಲಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆ: ವರ್ಷ 1935 ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಎ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್‌ರವರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ರಹಿತ ಕೃತಿ ಇದು. ಇದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದು ಸೌಮ್ಯ ವರ್ಣಗಳ ಲೇಪನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸುತ್ತ ಹೂ ಬಳ್ಳಿ ಹಣ್ಣುಗಳ ಜೊತೆ ಹುಳಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ. ಇಡೀ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುಗನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಾಲೆಗಳ ಸುತ್ತ ಹರಿದಾಡುವಂತಿದೆ. ಲಯಬದ್ಧವಾದ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು (ಚಿತ್ರ-4). ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಲಯ. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ, ಮೂಲೋದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ ಒಂದು ಘಟಕ. ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವ ಒಂದು ನಮೂನೆ, ಬಿಂಬ ಅಥವಾ ವಿಷಯ ಖಚಿತವಾಗಿ ಪುನರಾವರ್ತಿತವೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮೂನೆಯು ಎರಡು ಆಯಾಮದ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಪುನರಾವರ್ತನೆ. ನಮೂನೆಯು ನೀರಸವಾದ, ಅಲಂಕಾರಿಕ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸದಿರುವಂಥದು.¹⁸

ಪುನರಾವರ್ತನೆ

ಪುನರಾವರ್ತನೆಯು ನಮೂನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಚಲನಶೀಲವೆನ್ನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂಗಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯು ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.¹⁹ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹ ಸಂಯೋಜನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಹಲವಾರು ಅಂಗಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ.²⁰ ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ಸಸ್ಯಗಳ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಮೈವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸದಾದ್ಯಂತ ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿರಿಸುವುದು. ಸಸ್ಯದ ವಿನ್ಯಾಸದ ಗುಣಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿನ ಐಕಮತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುಗನಿಗೆ ಆಕರ್ಷಣೆ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚಲನಶೀಲವನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಾ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದಂತಹದ್ದು.

ಉದಾಹರಣೆ: ಈ ಕೃತಿಯು ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಜತಿಶ್ ಕಲ್ಹತ್ ಅವರ 'ಬ್ಯಾಗೇಜ್ ಕ್ಲೇಮ್' ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ

ಸಂದರ್ಭಾನುಚಿತವಾಗಿ ಹಲವು ಆಕಾರಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ನೋಡುಗನಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ಮುಂಬೈ ಶಹರಿನಲ್ಲಿಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಮುಂಬೈ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರಿದರೂ ಕೂಡ ಜನತೆಯ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಬೇದ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ (ಚಿತ್ರ-5).

ಚಲನೆ

ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆಲ್ಲ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತಾದದ್ದು ಚಲನೆ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ಮೇಲಾಗುವ ಚಲನೆಯ ವಿವರಣೆಗೆ 'ಚಲನೆ' ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಚಲನೆಯನ್ನು ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಚಲನೆಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಕಲಾಕೃತಿಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನತ್ತ ಸೆಳೆಯಲು ಕಲಾವಿದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಚಲನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನದತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕಲಾವಿದ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಡೀ ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು, ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರು ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ವಂಕಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ವಂಕಿಯು, ವೀಕ್ಷಕನನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಚಿತ್ರದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಂತೆಯೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಚಲನೆ. ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ಹರಿವು ಅಥವಾ ಅನುಭವ. ನಮೂನೆ/ಲಯ/ಚಲನೆ. ನಮೂನೆಗೆ ಒಂದು ಮೂಲೋದ್ದೇಶವಿದ್ದು ಅದು ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಲಯಗಳಿಗೂ ನಮೂನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲ ನಮೂನೆಗಳಿಗೂ ಲಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ನಮೂನೆಗಳಿಗೆ ಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಲಯಗಳನ್ನು ಮೂಲೋದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ತೆರಪಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. 5 ವಿಧದ ಲಯಗಳಿವೆ. ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಪರ್ಯಾಯ, ಹರಿಯುವ, ಪ್ರಗತಿಪರ. ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಲಯದಲ್ಲಿ ಏಕರೀತಿಯ ತೆರಪುಗಳಿಲ್ಲದ, ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮೂಲೋದ್ದೇಶಗಳು ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಲಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಎಲೆಗಳು, ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿನ ಬಿರುಕುಗಳು, ಬಣ್ಣಗಳ ಚಿಲ್ಲಾಟ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಯಕ್ಕೆ ಏಕರೀತಿಯ ಮೂಲೋದ್ದೇಶವಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಾನವಾದ ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮಿಡಿತವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಯವನ್ನು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ(ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರುಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರ, ಸೂಪರ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟಿರುವ ದಿನಸಿ ಸಾಮಾನುಗಳು). ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಯವು ಅತಿರೇಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಬೇಸರವನ್ನು ತರಿಸಬಹುದು. ಪರ್ಯಾಯ ಲಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದು. ಪರ್ಯಾಯ ಲಯವು ಹಲವಾರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿ, ಮೊದಲ ಮೂಲೋದ್ದೇಶದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ, ಮೂಲೋದ್ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ತೆರಪನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಮೂಲೋದ್ದೇಶದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮೂಲೋದ್ದೇಶವನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಾಡುವುದು. ಹರಿಯುವ ಲಯವನ್ನು, ಅಲೆಯಾಕಾರದ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ವಕ್ರಾಕಾರದ ಏರಿಳಿಯುವ ಗುಡ್ಡಗಳು, ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳು

ಹರಿಯುವ ಲಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಹರಿಯುವ ಲಯದಲ್ಲಿ ರೇಖೆಗಳ ಚಲಿಸುವಿಕೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಲಯವು ಗಾಳಿಯ, ನೀರಿನ ಮತ್ತು ಜ್ವಾಲೆಯ ಚಲನೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂತ್ಯೆಸುವ ಅಥವಾ ವಶೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಲಯ. ಪ್ರಗತಿಪರ ಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾರಿ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾದಾಗಲೂ ಮೂಲೋದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮೂಲೋದ್ದೇಶವೊಂದು ಚೌಕದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬಹುದು, ಆದರೆ ವಿನ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ, ಚೌಕ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾದಾಗಲೂ ಅದು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಬರಬರುತ್ತಾ ವೃತ್ತವಾಗಲೂಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಿಬಿಡಬಹುದು. ಬಲ್ಲಾ ಅವರ 'ಸ್ಟೀಟ್ ಲೈಟ್'ನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಪ್ರಗತಿಪರ ರೇಖೆ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೀಪದ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಗಳು ದೀಪದಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕೆನ್ನೀಲಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಬಹುದು. ರೇಖೆಗಳು ಒತ್ತಾಗಿರುವ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಆಕಾರಗಳಿಂದ ವಿರಳವಾದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಬಹುದು.

ಚಲನೆ ಎಂದರೆ ಏನು? ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ? ಚಲನೆ, ನೋಟ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಇಡೀ ಕಲಾಕೃತಿಯತ್ತ ವೀಕ್ಷಕನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿನ್ಯಾಸದ ತತ್ತ್ವ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಚಲನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಯಾವುದೇ ಅಂಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಚಲನೆಯು ಸರಾಗವಾಗಿ ಅಥವಾ ಹರಿಯುವಂತಿದ್ದು ಶಾಂತ ಅಥವಾ ಹಿತವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಚಲನೆಯು ವೇಗವಾಗಿ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಥವಾ ಜಿಗಿಯುವಂತಿದ್ದು ವೀಕ್ಷಕನಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮ, ಆತಂಕ ಅಥವಾ ನಡುಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು. ಚಲನೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೇಖೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಚಲನೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಚಲನೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಣಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಚಲನೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೈವಳಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಚಲನೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ತೆರಪುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಕ್ತಿಕ್ರಿಯಾವಾದ: 'ಭವಿಷ್ಯತಾವಾದಿ'ಗಳು ಚಲನೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಶಕ್ತಿಕ್ರಿಯಾವಾದ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದರು. ಯಾವ ಒಂದು ವಸ್ತುವೂ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಅಥವಾ ಜಡವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಲೆಯು ವಾಸ್ತವ ಚಲನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರು ನಂಬಿದ್ದರು.

ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪದಸಂಪತ್ತು: ಕಲೆಯ ಅಂಗಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ವಿನ್ಯಾಸದ ತತ್ತ್ವ ಲಯವನ್ನು ನೀವು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೀರೆಯೇ ಹೊರತು ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುವ ಒಂದು ಘಟಕವೇ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಲಯ. ಇದೊಂದು ಮೂರು ಆಯಾಮದ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ. 2-ಆಯು ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಪುನರಾವರ್ತನೆ. ಕ್ರಿಯೆಯ ನೋಟ ಮತ್ತು ಪ್ರಚ್ಛೇದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಒಂದು ವಿನ್ಯಾಸದ ತತ್ತ್ವ ವೀಕ್ಷಕನ ಗಮನವನ್ನು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹರಿಯಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ವಿನ್ಯಾಸದ ತತ್ತ್ವ.

ಶಿಲ್ಪವೊಂದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತೆರಪಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ.²¹ ಚಲನೆ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಲಾಕೃತಿಯೊಳಗೆ, ಅದರ ಸುತ್ತ ಅಥವಾ ಇಡೀ ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯೇ ಚಲನೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಅನುಸರಿಸುವ ಪಥ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳೇ ಚಲಿಸುವಂತೆ ತೋರುವ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಆಕಾರ, ಆಕೃತಿ, ರೇಖೆ ಮತ್ತು ಅಂಕುಡೊಂಕುಗಳಿಂದ ಚಲನೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಚಲನೆ, ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಸಂಯೋಜಿಸುವುದು.²²

ಚಲನೆ ಅಂದಾಕ್ಷಣ ದೃಶ್ಯಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ ತಾನು ರಚಿಸುವ ಕಲಾಕೃತಿ ನೋಡುಗನಿಗೆ ಆ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಕಲಾಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚಲನಶೀಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಆಕೃತಿಯು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಗಾದಂತೆ ಕಂಡು ನೋಡುಗನು ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನಲ್ಲದೇ ಕಲಾವಿದ ಹೇಳಹೊರಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅವನಿಗೆ ತಲುಪಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ ಅವನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಚಲನಶೀಲವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅತಿ ಅವಶ್ಯ.

ಉದಾಹರಣೆ: ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಸತೀಶ್ ಗುಜರಾಲ್ ಅವರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ರಹಿತ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ತತ್ತ್ವದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅಳವಡಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯವಿದ್ದು ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವಾಕೃತಿಯು ಚಲನ ಶೀಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿಯ ವೇಗದ ಗತಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ (ಚಿತ್ರ-6).

ಸಾಂಗತ್ಯ

ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳೂ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಆಕಾರ, ರೇಖೆ ಅಥವಾ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕಲಾಕೃತಿಯೊಳಗೆ ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಏಕರೀತಿಯ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಾಂಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಕಲಾಕೃತಿಯು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಥವಾ ಜಾಮಿತೀಯ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಚಿತ್ರದೊಳಗಿನ ಸಾಂಗತ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಸಾಂಗತ್ಯವಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಅಥವಾ ತಂಪಾದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.²³

ಸಾಂಗತ್ಯ, ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯ ಎಂದರೆ, ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಸಾಂಗತ್ಯವು ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಲಯದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯು ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಘಟಕಗಳಿಗೆ, ಸಂಬಂಧಿ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಮರು-ಅವಧಾರಣೆ ನೀಡಿ ಆಕರ್ಷಕ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಲಯ ಎನ್ನುವುದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನೇರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಲಯ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮೂನೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಕಾರಗಳು ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಇಡೀ ದೃಶ್ಯವು

ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ.²⁴

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯು ನೋಡುಗನಿಗೆ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಎಲ್ಲ ಧಾತುಗಳ ನಡುವೆ ಸರಿಯಾದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ಒಡನಾಟದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಕಲೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧಾತುವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಅದು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಉಳಿದ ಧಾತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಇದು ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಆಕಾರ, ಆಕೃತಿ, ಮೈವಳಿಕೆ, ತೆರಪು ಮತ್ತು ವರ್ಣಗಳೇ ಇರಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಸಂಸಾರದ ತರಹ ಭಿದ್ರ ಭಿದ್ರ, ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ: ವರ್ಷ 1946ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪ್ರಭಾಕರ ಕೋಟ್ನಿಯವರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಿತ್ರ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೂರ್ತ ಶೈಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲೊಬ್ಬರು.

ಈ ಅಮೂರ್ತ ಶೈಲಿಯ ಕೃತಿಯು ಗಾಢವಾದ ಬೂದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ತೇಪೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವರ್ಣ ಸಂಯೋಜನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಬಲಬದಿಗೆ ನೀಲಿ, ಹಳದಿ, ಗುಲಾಬಿ, ಮಂದ ಹಸಿರು ವರ್ಣಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಾಕಾರದ ಲೇಪನಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ವರ್ಣವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣದ ಅನುಭವ ನೀಡುವ ಈ ಅಮೂರ್ತ ಕೃತಿ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆಡೆ ಮಾಡಿದಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣ ಸಾಂಗತ್ಯವು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತದೇಕ ಚಿತ್ರದಿಂದ ನೋಡುವ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ (ಚಿತ್ರ-7).

ವೈರುಧ್ಯ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧವಾದವು. ಬಣ್ಣ, ಅನುಪಾತ ಮತ್ತು ಅಳತೆ, ಆಕಾರ, ಮೈವಳಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.²⁵

ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಗತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದನ್ನು ವೈರುಧ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ವೈರುಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಅಡಗಿರುತ್ತವೆ. ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಅಥವಾ ಕಡುವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಗಾತ್ರ, ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಬಿಂಬವೊಂದಕ್ಕೆ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಹುದು. ಪುನರಾವರ್ತಿತವ ನಮೂನೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಬಿಂಬವೊಂದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಬಹುದು.²⁶

ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಸಸ್ಯದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನುಳ್ಳ ರೇಖೆ, ಆಕೃತಿ, ಮೈವಳಿಕೆ ಅಥವಾ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಹುದು.²⁷

ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಮೂಲಾಕರ್ಷಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುವ ಅಂಶವಿದು. ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ನೋಡುಗನಿಗೆ ಆಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದರಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯಾವುದೇ ಧಾತುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆರಗನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹದ್ದು.

ಉದಾಹರಣೆ: ವರ್ಷ 1940ರಲ್ಲಿ ಬರಂಪುರ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಮಹಿಳಾ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ

ಅಂಜಲಿ ಇಳ ಮೆನನ್ ಅವರ ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯುಳ್ಳ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಆಕಾರವು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಹೆಚ್ಚು ಮೆರಗು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ನೀಲಿವರ್ಣದ ಗಣಪನ ಚಿಕ್ಕ ಆಕಾರವು ನೋಡುಗನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತು ಗಣೇಶ ಈ ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಕಾರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಮುಖಾಂತರ ತೋರಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು (ಚಿತ್ರ-8).

ಅಳತೆ ಮತ್ತು ಅನುಪಾತ

ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಒಂದು ಮಾನಕವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರ ಚಿಕ್ಕ ಗಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಗದೊಡನೆ ಅಳಿದ ಗಾತ್ರವೇ ಅನುಪಾತ. ಮಾನವ ಪ್ರಮಾಣ/ದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕದು.²⁸ ಅನುಪಾತ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ, ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಲಾವಿದ ವಿಚಿತ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ರಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಲಾವಿದರು ಮಾನವಾಕೃತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಕಲಾವಿದನೊಬ್ಬ ಅನುಪಾತದೊಂದಿಗೆ ಆಟವನ್ನೂ ಆಡಬಹುದು.

ಅನುಪಾತ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ. ಅಳತೆಯ ಕುರಿತಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸವೊಂದರಲ್ಲಿನ ಅಂಗಗಳ ನಡುವಣ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳು. 3:5 ಅನುಪಾತವನ್ನು ಸುವರ್ಣಾನುಪಾತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.²⁹

ಇದು ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ, ಬಳಸುವ ವಸ್ತು ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಅವಶ್ಯಕ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರಸವತ್ತಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಈ ಅಳತೆ ಮತ್ತು ಅನುಪಾತವು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎನಿಸಿದ ಆಳ ಅಂತರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಈ ತತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ: ವರ್ಷ 1940ರಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೌಡರವರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ರಹಿತ ಕೃತಿ. ಇದು ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯ ವಸ್ತುವಿಷಯವಿದ್ದು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಹಾಗೂ ಪತ್ನಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುವ ದೃಶ್ಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷನ ಆಕಾರ ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಸಪಾಟಾದ ವರ್ಣಶೈಲಿಯ ಎರಡು ಆಯಾಮದ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮುನ್ನೆಲೆಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ (ಚಿತ್ರ-9).

ಉಪಸಂಹಾರ

ಕಲಾತತ್ವಗಳು ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಆಂತರಿಕ ಚೇತೋಹಾರಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಓರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಲಾವಿನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಧಾತುಗಳ ಮುಖೇನ ಕಥಾ ಹಂದರವನ್ನು ಹೆಣೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿ ಧಾತುಗಳು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಕಲಾ ತತ್ವಗಳು ಆ ಧಾತುಗಳ ಬಳಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆನ್ನುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳು-ಪದಗಳು ಅದರ ಮೂಲ ಧಾತುಗಳಾದ ವ್ಯಾಕರಣವು ಅದರ ತತ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ದೃಶ್ಯಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜನೆಯ ತತ್ವಗಳು ದೃಶ್ಯ ವ್ಯಾಕರಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಕರಣದ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಧಾತುಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಕ್ರೋಢಿಕ್ರತ ಫಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪದಗಳು ಅವುಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನರಿತು ಸರಿಯಾದ ವ್ಯಾಕರಣದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಧಾತುಗಳ ಒಳ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾತತ್ವಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಾಡು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದನ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಅಮೋಘವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಇದೆ.

ಚಿತ್ರ-2 ಮಹತ್ತ್ / ಅವಧಾರಣೆ ತತ್ವ, ಕೃತಿ-ಅತುಲ್ ದೋಡಿಯ

ಚಿತ್ರ-3 ಐಕ್ಯಮತ ತತ್ವ, ಕೃತಿ- ಕೆ.ಜಿ. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನ್

ಚಿತ್ರ-1 ಸಮತೋಲನ ತತ್ವ, ಕೃತಿ-ತಯಬ್ ಮಹತಾ

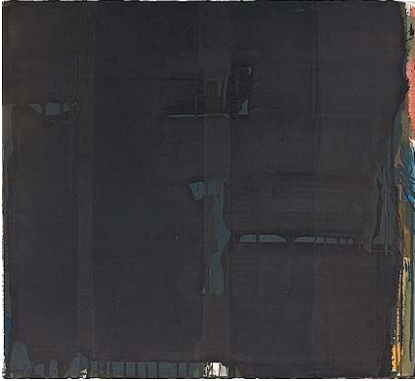
ಚಿತ್ರ-4 ಲಯ ತತ್ವ, ಕೃತಿ- ಎ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್

ಚಿತ್ರ-5 ಪುನರಾವರ್ತನೆ ತತ್ವ ಕೃತಿ- ಜಿತಿಶ್ ಕಲ್ಲತ್

ಚಿತ್ರ-6 ಚಲನೆ ತತ್ವ ಕೃತಿ- ಸತೀಶ್ ಗುಜ್ರಾಲ್

ಚಿತ್ರ-7 ಸಾಂಗತ ತತ್ವ ಕೃತಿ- ಪ್ರಭಾಕರ ಕೋಲ್ಹೆ

ಚಿತ್ರ-8 ವೈವಿಧ್ಯತೆ ತತ್ವ ಕೃತಿ-ಆಂಜೋಲಿ ಇಳಾ ಮನನ್

ಚಿತ್ರ-9 ಅನುಪಾತ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ ತತ್ವ ಕೃತಿ-ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೌಡ

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೋಪೀಡಿಯಾ ಅಫ್ ಫೈನ್ ಆರ್ಟ್ಸ್, ಸಂಪುಟ 4, 1808. ಪುಟ 20.
2. ಪೂರ್, ಎಚ್.ಆರ್., 1903, ಪಿಕ್ವೇರಿಯಲ್ ಕಾಂಪೋಸಿಷನ್, ದಿ ಬೇಕರ್ ಅಂಡ್ ಟೇಲರ್ ಕಂಪನಿ, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್.
3. ಜಾಕಬ್ಸ್ ಮೈಕೆಲ್, 1926, ದಿ ಆರ್ಟ್ ಅಫ್ ಕಾಂಪೋಸಿಷನ್, ಡಬಲ್‌ಡೇ, ಪೇಜ್ ಅಂಡ್ ಕಂಪನಿ, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್.
4. ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೋಪೀಡಿಯಾ ಅಫ್ ದಿ ಫೈನ್ ಆರ್ಟ್ಸ್, ವಾಲ್ಯೂಮ್ 4. ಪುಟ 50.

http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&e&src=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=OCDwQFjAH&url=http%3A%2F%2Fwww.adams50.org%2Fcms%2Flib03%2FCO01001133%2FCentricity%2FDomain%2F353%2F1.1.2.A%2520Principles%2520and%2520Elements%2520of%2520Design%2520Applied%2520to%2520Architecture.ppt&ei=YI_X_VNWPC8PugT94CwBA&usg=AFQjCNHkQdCtYCKswg9dpeqQu2VM-Cnwg&bvm=bv.87920726,d.c2E

5. <https://www.google.co.in/?gferd=cr&ei=b4H-VObCA6bM8gfzsoHQA&gws rd=ssl#q=1111771456 330333>.
6. <http://www.edb.utexas.edu/minliu/multimedia/PDFfolder/DESIGN~1.PDF>.
7. ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೋಪೀಡಿಯಾ ಅಫ್ ಫೈನ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ವಾಲ್ಯೂಮ್ 4 180, ಪುಟ 20.
8. <https://www.google.co.in/?gfe rd=cr&ei=b4H-VObCA6bM8gfzsoHQA&gws rd=ssl#q=AP-STUDIO-ART-2D-DESIGN-2010-2+ppt&start=10>
9. <https://www.google.co.in/?gfe rd=cr&ei=b4H-VObCA6bM8gfzsoHQA&gws rd=ssl#q=AP-STUDIO-ART-2D-DESIGN-2010-2+ppt&start=10>
10. <http://www.edb.utexas.edu/minliu/multimedia/PDFfolder/DESIGN~1.PDF>
11. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&e&src=s&source=web&cd=12&cad=rja&uact=8&ved=OCDwQFjAH&url=http%3A%2F%2Fwww.adams50.org%2Fcms%2Flib03%2FCO01001133%2FCentricity%2FDomain%2F353%2F1.1.2.A%2520Principles%2520and%2520Elements%2520of%2520Design%2520Applied%2520to%2520Architecture.ppt&ei=YI_X_VNWPC8PugT94CwBA&usg=AFQjCNHkQdCtYCKswg9dpeqQu2VM-Cnwg&bvm=bv.87920726,d.c2E

- =rja&uact=8&ved=OCFgQFjAL&url=http%3A%2F%2Fwww.belizeartcentre.com%2Fuploads%2F3%2F4%2F7%2F0%2F3470758%2FElements and Principles 98.ppt&ei=jIT_VJPZIYuluQSng4GgDg&usg=AFQjCNHhrJMKcUJOHGqqzckHhNIHptx4Q&bvm=bv.87920726,d.c2E.
12. https://www.google.co.in/?gfe rd=cr&ei=b4H_VObCA6bM8gfzsoHQA w&gws rd=ssl#q=AP-STUDIO-ART-2D-DESIGN-2010-2+ppt&start=10
 13. <http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=OCBOQFjAA&url=http%3A%2F%2Fmoodle.houstonisd.org%2FLAMARHS%2Fpluginfile.php%2F14057%2Fmodresource%2Fcontent%2F1%2FChapter9-Rhythm and Movement.ppt&ei=7YP-172NMqiugTAtoGwBw&usg=AFQjCNFAb4ONAAPMclQjS2nbzWjxUAYQ&bvm=bv.87920726,d.c2E>
 14. <http://www.edb.utexas.edu/minliu/multimedia/PDFfolder/DESIGN~1.PDF>
 15. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=12&cad=rja&uact=8&ved=OCFgQFjAL&url=http%3A%2F%2Fwww.belizeartcentre.com%2Fuploads%2F3%2F4%2F7%2F0%2F3470758%2FElements and Principles 98.ppt&ei=jIT_JPZIYuluQSng4GgDg&usg=AFQjCNHhrJMKcUJOHGqqzckHhNIHptx4Q&bvm=bv.87920726,d.c2E
 16. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=OCDwQFjAH&url=http%3A%2F%2Fwww.adams50.org%2Fcms%2Flib03%2FCO01001133%2FCentricity%2FDomain%2F353%2F1.1.2.A%2520Principles%2520and%2520Elements%2520of%2520Design%2520Applied%2520to%2520Architecture.ppt&ei=YIX_VNWPC8PugT94CwBA&usg=AFQjCNHkQdCtYCKswg9dpeqQu2VM-Cnwg&bvm=bv.87920726,d.c2E
 17. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=OCBOQFjAA&url=http%3A%2F%2Fmoodle.houstonisd.org%2FLAMARHS%2Fpluginfile.php%2F14057%2Fmodresource%2Fcontent%2F1%2FChapter9_Rhythm and Movement.ppt&ei=7YP_172NMqiugTAtoGwBw&usg=AFQjCNFAb4 ONAAPMclQjS2nbzWjxUAYQ&bvm=bv.87920726,d.c2E
 18. <http://www.edb.utexas.edu/minliu/multimedia/PDFfolder/DESIGN~1.PDF>
 19. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=12&cad=rja&uact=8&ved=OCFgQFjAL&url=http%3A%2F%2Fwww.belizeartcentre.com%2Fuploads%2F3%2F4%2F7%2F0%2F3470758%2FElements and Principles 98.ppt&ei=jIT_VJPZIYuluQSng4GgDg&usg=AFQjCNHhrJMKcUJOHGqqzckHhNIHptx4Q&bvm=bv.87920726,d.c2E
 20. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=OCBOQFjAA&url=http%3A%2F%2Fmoodle.houstonisd.org%2FLAMARHS%2Fpluginfile.php%2F14057%2Fmodresource%2Fcontent%2F1%2FChapter9_Rhythm and Movement.ppt&ei=7YPV172NMqiugTAtoGwBw&usg=AFQjCNFAb4ONAAPMclQjS2nbzWjxUAYQ&bvm=bv.87920726,d.c2E
 21. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=12 &cad=rja&uact=8&ved=OCDwQFjAH&url=http%3A%2F%2Fwww.adams50.org%2Fcms%2Flib03%2FCO01001133%2FCentricity%2FDomain%2F353%2F1.1.2.A%2520Principles%2520and%2520Elements%2520of%2520Design%2520Applied%2520to%2520Architecture.ppt&ei=YIX_VNWPC8PugT94CwBA&usg=AFQjCNHkQdCtYCKswg9dpeqQu2VM_Cnwg&bvm=bv.87920726,d.c2E
 22. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=OCDwQFjAH&url=http%3A%2F%2Fwww.adams50.org%2Fcms%2Flib03%2FCO01001133%2FCentricity%2FDomain%2F353%2F1.1.2.A%2520Principles%2520and%2520Elements%2520of%2520Design%2520Applied%2520to%2520Architecture.ppt&ei=YIX_VNWPC8PugT94CwBA&usg=AFQjCNHkQdCtYCKswg9dpeqQu2VM_Cnwg&bvm=bv.87920726,d.c2E
 23. <http://www.edb.utexas.edu/minliu/multimedia/PDFfolder/DESIGN~1.PDF>
 24. https://www.google.co.in/?gferd=cr&ei=b4H_VObCA6bM8gfzsoHQA w& gwsrd=ssl#q=AP-STUDIO-ART_2D-DESIGN-2010-2+ppt&start=10
 25. <http://www.edb.utexas.edu/minliu/multimedia/PDFfolder/DESIGN~1.PDF>
 26. http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=OCD4QFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.glenrosearkansasffa.com%2Fusing%2520the%2520Principles%2520of%2520art.ppt&ei=DZb_O67EZeluASCzoEQ&usg=AFQjCNE6PtYGjnCBDKLishnsnRYxm7174g&bvm=bv.87920726,d.c2E
 27. https://www.google.co.in/?gferd=cr&ei=b4H_VObCA6bM8gfzsoHQA w&gws rd=ssl#q=AP-STUDIO-ART-2D-DESIGN-2010-2+ppt&start=10
 28. <http://www.google.co.in/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=OCDwQ>

29. <http://www.saffronart.com/fixed/ItemDetails.aspx?iid=9279&a=Tyeb%20Mehta&pt=2&eid=32>
30. <http://www.saffronart.com/auctions/PostWork.aspx?l=25241>
31. <https://www.saffronart.com/artists/k-g-subramanyan>
32. <https://www.saffronart.com/artists/aramachandran>
33. http://www.arndtfineart.com/website/artist_1066
34. <https://www.saffronart.com/artists/satish-gujral>
35. <http://www.saffronart.com/artists/p-m-kolte>
36. <http://www.saffronart.com/artists/anjolie-menon>
37. <https://www.mojarto.com/artists/laxma-goud-10262>